

BEDÖMNING AV JORDBRUKSMARKENS VÄRDEN – BANKERYDS-TORP 1:11 M.FL. (TORPS GÅRD)

Bakgrund

Detta dokument avser bedöma jordbruksmarkens värden inför framtagande av planförslag för granskning. Utgångspunkten i redogörelsen är nyckelbegreppet ”brukningsvärd jordbruksmark” i aktuell lagtext – se ruta nedan.

Miljöbalken 3 kap 4 §: Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Sammanfattning

Enligt svensk lagstiftning är jordbruket av nationell betydelse och den brukningsvärda jordbruksmarken innehar en särställning och ska särskilt värnas. Utifrån inhämtad kunskap bedöms aktuell jordbruksmark vara brukningsvärd fastän den sedan ett par år har varit bortplockad från produktion. Marken får därmed enbart exploateras om det behövs för att ta tillvara väsentliga samhällsintressen och efter att andra möjliga lokaliseringar har utretts. Marken bidrar dessutom till olika ekosystemtjänster som särskilt bör värnas. Planområdets läge i förhållande till större mjölkgård och ridklubb medför utmaningar och potentiella konflikter avseende tillgång till betesmark, ljud, lukt och säkerhet för djur, ryttare och närboende.

Bedömning brukningsvärde

I propositionen (1985/86:3) förtydligas att brukningsvärd jordbruksmark är sådan mark som utifrån läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar lämpar sig för jordbruksproduktion.

Läge: Aktuellt område hör till den så kallade Vättersänkan och ligger på slutningen ned mot Vättern utmed Kortebovägen, väster om Torps skola. Bankeryds-Torp 1:11 är i privat ägo medan andra mindre delar som ingår i planen tillhör Jönköpings kommun. Tillgängligheten till marken har försvårats pga. av den nybyggnation som skett och sker i dess omgivning.

Beskaffenhet: Jordbruksmarken omfattar 5,2 hektar i tre block (se karta nedan) som enligt blockdatabasen år 2016 klassas som betesmark. Betesmarken har betats av rekryteringsdjur (blivande kor) av närbelägen arrendator. Delar av betesmarken har

tidigare varit åkermark. Enligt flygbilder från 50-talet omfattade åkermarken ca 2 ha, och enligt blockdatabasen från 2008 brukades sannolikt ca 1,7 ha som åker.

Som åkermark betraktat är arronderingen och storleken av aktuell mark något under medel jämfört med annan åkermark i närområdet. Som betesmark betraktat – vilket är mest relevant med tanke på tidigare brukande – spelar detta mindre roll.

Övriga förutsättningar: I området väster om Vättern finns ett stort behov av mark, där befintliga gårdar och hästanläggningar har problem att finna arrenden. Aktuell mark som betesmark berör därför tröskelvärden avseende tillgång till betesarealer. En exploatering av ca 5 ha betesmark leder till att ca 10 färre rekryteringsdjur alternativt hästar långsiktigt kan hållas i området.

Ortofoto över aktuellt område med jordbruksblock från 2015 (samma som för 2016).

Jordbruksmarkens värden

I rapporten ”Jordbruksmarkens värde i Jönköpings kommun” har de viktigaste ekosystemtjänsterna för jordbruksmarken pekats ut. Dessa går kort igenom nedan för aktuellt område för att förtydliga markens olika värden:

Biologisk mångfald – enligt genomförd naturvärdesinventering finns vissa naturvärden framförallt kopplade till träd i ett öppet (brukat) landskap.

Pollinering – Aktuell mark har ett relativt kort avstånd till tänkbara pollinatörshabitat. Detta har emellertid framförallt betydelse för om pollinationsberoende grödor (åkerböna och raps, samt bär och frukt) odlas på marken.

Markinfiltration – Aktuell mark ligger i en sluttning ned mot Vättern och leder till att reducera situationer med höga flöden, jämfört med hårdgjorda ytor som istället innebär att vattenflödena ökar.

Klimatreglering – Jordarten i aktuell mark är minerogen (till skillnad mot organisk). Markens humus innehåller lagrad kol, ett förråd som sannolikt ökar då området betas. Vid exploatering skulle det lagrade kolet riskera att frigöras beroende på hur jordmassorna hanteras.

Jordbruksproduktion – En exploatering av 5 hektar betesmark för rekryteringsdjur kan i förlängningen leda till 10 färre kor som tillsammans producerar ca 90 000 liter mjölk årligen, vilket är dryckeskonsumtionen för ca 700 personer.

Jordbrukslandskapets värde - Det öppna jordbrukslandskapet har ett värde för många människor och kan delas in i kunskapsvärden, upplevelsevärden och bruksvärden för närboende. Aktuell mark fyller här en viktig funktion för närboende och utövare av ridsport.

Byggnationens påverkan på befintlig verksamhet

Planområdet ligger ca 400 meter öster om Labbarps gård, som är den största mjölkgården i kommunen med ca 300 mjölkkor och 400 rekryteringsdjur.

Planområdet ligger också ca 500 meter norr om Bankeryds Ridklubb med över 30 inackorderade hästar.

En eventuell exploatering av planområdet kommer på sikt kunna begränsa både dessa verksamheter. Behovet av betesmark har uttryckts både av brukarna på Labbarps gård samt i kommunens översyn av ridskoleföreningar.

Dessutom finns farhågor kring konflikter mellan brukare och boende avseende ljud och lukt då planområdet ligger inom förhärskande vindriktning från ovan beskrivna gårdar. Framtida problem kring att på ett säkert sätt kunna hålla djur på bete eller rida i närområdet kan också uppstå, vilket även detta bör beaktas.